

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie XI./2023
Senát II

Nález:

spisová značka	II. ÚS 24/2023
populárny názov	Obsadzovanie uprázdnených mandátov poslancov
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1 Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (uverejnený v zbierke vyhláškou ministra zahraničných vecí č. 120/1976 Zb.) čl. 25 písm. b Ústava Slovenskej republiky čl. 30 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 31 Ústava Slovenskej republiky čl. 152 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 2 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 2 ods. 2
analytická právna veta	V prípade viacerých náhradníkov poslancov za tú istú politickú stranu, ktorí nastúpili na neuplatňované mandáty poslancov súčasne, ak dôjde k opätovnému uplatneniu mandátu poslanca tejto strany, môže dôjsť k situácii, že náhradníkovi s „lepším“ poradovým číslom paradoxne zanikne mandát skôr ako inému náhradníkovi s „horším“ poradovým číslom náhradníka. Táto aplikačná nedokonalosť dotknutej legislatívy však nie je prejavom svojvôle alebo prima facie zle nastavenej koncepcie pri tvorbe legislatívy, ale skôr zhody viacerých dopredu nepredvídateľných náhodných okolností, v dôsledku čoho aj sťažovateľovi zanikol mandát skôr.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ kandidoval za poslanca vo voľbách do národnej rady konaných 29. februára 2020 za politickú stranu Sloboda a solidarita. Na kandidátnej listine tejto strany mal poradové číslo 16. Vychádzajúc z výsledkov označených volieb získal rovnaké poradie na kandidátnej listine politickej strany Sloboda a solidarita ako na kandidátnej listine tejto strany vo voľbách. Za politickú stranu Sloboda a solidarita boli zvolení 13 kandidáti, teda sťažovateľ ako kandidát politickej strany Sloboda a solidarita bol zvolený za náhradníka s poradovým číslom 3. Zvolení poslanci Lucia Ďuriš Nicholsonová a Juraj Droba sa vzdali svojho mandátu, preto predseda národnej rady rozhodol o nástupníkoch politickej strany Sloboda a solidarita s poradovým číslom 1 a 2 (rozhodnutie predsedu národnej rady č. 5 z 20. marca 2020). Sťažovateľ na základe rozhodnutia predsedu národnej rady č. 10 z 23. marca 2020 nastúpil ako náhradník za zvoleného poslanca Richarda Sulíka, ktorý bol vymenovaný za člena vlády. Rozhodnutím predsedu národnej rady č. 11 z 23. marca 2020 nastúpili za vymenovaných poslancov národnej rady za štátnych tajomníkov ministerstiev Slovenskej republiky ako náhradníci Roman Foltín (náhradník č. 5), Radovan Sloboda (náhradník č. 6) a Radovan Kazda (náhradník č. 7). Po následnej rekonštrukcii vlády sťažovateľ rozhodnutím predsedu národnej rady č.

	<p>496 z 1. apríla 2021 opätovne nastúpil ako náhradník na neuplatňovaný mandát poslanca Richarda Sulíka. Na základe rozhodnutia predsedu národnej rady č. 1042 z 19. apríla 2022 nastúpil ďalší náhradník za politickú stranu Sloboda a solidarita, a to Jozef Kanuščák (náhradník č. 11). Napadnutým rozhodnutím predseda národnej rady rozhodol o zániku mandátu sťažovateľa v dôsledku uplatnenia mandátu Richarda Sulíka po tom, čo prezidentka Slovenskej republiky prijala jeho demisiu ako člena vlády Slovenskej republiky.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Z argumentácie predsedu národnej rady vyplýva, že postupoval dôsledne podľa výsledkov volieb v prípade obsadzovania uprázdnených mandátov, ako aj v prípade neuplatňovaných mandátov. Vychádzajúc z obsahu vydaných osvedčení, predseda národnej rady argumentuje tzv. teóriou párovania, t. j. tým, že vznik, trvanie a zánik mandátu náhradníka pri neuplatňovanom mandáte poslanca je závislý od uplatnenia alebo neuplatnenia mandátu konkrétneho zvoleného poslanca, na ktorého miesto nastúpil.</p> <p>Pri podrobnejšej analýze citovaných ustanovení je potrebné konštatovať, že teória párovania má oporu v § 71 ods. 5 volebného zákona. Volebný zákon používa termín mandát poslanca bez toho, aby v súvislosti s náhradníkom špecifikoval, že ide o mandát konkrétneho poslanca, ktorého zastupuje (§ 71 ods. 4 volebného zákona). Z obsahu odseku § 71 ods. 5 volebného zákona, ktorý pojednáva o osvedčení, však už možno podľa názoru ústavného súdu abstrahovať, že mandát náhradníka je spojený s neuplatneným mandátom konkrétneho poslanca. Kľúčovou je druhá veta citovaného ustanovenia, ktorá pojednáva, dokedy trvá mandát poslanca – náhradníka. Výkladom možno dospieť k záveru, že mandát poslanca náhradníka trvá len počas výkonu funkcie poslanca ako člena vlády, na ktorého neuplatňovaný mandát nastúpil ako náhradník. Zároveň opätovným uplatnením mandátu poslanca mandát náhradníka zaniká.</p> <p>Pri nastupovaní náhradníkov je potrebné rozlišovať, či dôjde k uprázdneniu mandátu (v takom prípade nastúpenie náhradníka do národnej rady má trvalý charakter), od prípadu, keď náhradník nastupuje na miesto zvoleného poslanca, ktorý si svoj mandát neuplatňuje.</p> <p>V prípade neuplatňovaného mandátu nedochádza k zániku mandátu zvoleného poslanca, len dočasne jeho mandát spočíva. Na rozdiel od prípadu uprázdnenia mandátu poslanca postavenie náhradníka, ktorý nastupuje na neuplatňovaný mandát poslanca, je „neisté“ a závislé od toho, či si zvolený poslanec uplatní svoj mandát alebo nie. Možno konštatovať, že mandát náhradníka je konštruovaný len na dobu, kým si zvolený poslanec znovu neuplatní svoj mandát.</p> <p>Citované ustanovenie § 71 ods. 5 volebného zákona upravuje po technickej stránke nastúpenie a čas trvania mandátu náhradníka. Spôsob, akým tieto otázky upravuje (závislosť od opätovného ne/uplatnenia mandátu konkrétneho poslanca, na ktorého miesto nastúpil) v kontexte poslednej vety (po zániku mandátu náhradníka má tento zachovaný status náhradníka v pôvodnom poradí), indikuje, že zákonodarca chcel vylúčiť možnosť svojvôle pri rozhodovaní o nastupovaní náhradníkov a zároveň zachovať rešpekt k výsledkom volieb zacytených v zápisnici o výsledku volieb. Inými slovami, zaručiť právo nadobudnúť poslancový mandát po splnení podmienok ustanovených pre prístup k volenej funkcii s rovnakou intenzitou počas celého volebného obdobia, tak ako to už konštatoval v náleze sp. zn. PL. ÚS 15/1998.</p> <p>Problém však môže vzniknúť v prípade viacerých náhradníkov poslancov za tú istú politickú stranu, ktorí nastúpili na neuplatňované mandáty poslancov súčasne. Ak dôjde k opätovnému uplatneniu mandátu poslanca tejto strany, môže dôjsť k situácii, ako tomu bolo v prípade sťažovateľa, že náhradníkovi s „lepším“ poradovým číslom paradoxne zanikne mandát skôr ako inému náhradníkovi s „horším“ poradovým číslom náhradníka. Táto aplikačná nedokonalosť dotknutej legislatívy však nie je prejavom svojvôle alebo prima facie zle nastavenej koncepcie pri tvorbe legislatívy, ale skôr zhody viacerých</p>

	<p>dopredu nepredvídateľných náhodných okolností, v dôsledku čoho aj sťažovateľovi zanikol mandát skôr. Nedokonalosť právnej úpravy sa prejavuje pri riešení ojedinelých špecifických prípadov týkajúcich sa zániku mandátu náhradníkov. Posudzovanie právnej úpravy z hľadiska jej ústavnosti ratione materiae spadá do právomoci ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov, t. j. môže byť predmetom konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, ale nie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.</p> <p>Sťažnostná argumentácia sťažovateľa je de facto založená na argumente neústavnosti aplikovaných právnych predpisov. S poukazom na prezumpciu ústavnosti aplikovaných právnych predpisov ústavný súd konštatuje, že v napadnutom rozhodnutí predsedu národnej rady pri aplikácii týchto právnych predpisov nedošlo k excesu, a preto dôvody uvedené sťažovateľom v sťažnosti neboli spôsobilé založiť porušenie jeho označených práv.</p> <p>Na podklade uvedených skutočností, uplatňujúc princíp subsidiarity, ktorý zaväzuje ústavný súd v ktoromkoľvek štádiu konania o ústavnej sťažnosti, nebolo možné ústavnej sťažnosti vyhovieť. Uvedená procesná situácia zároveň bráni, aby sa ústavný súd vecne zaoberal otázkou súladu aplikovaných noriem s ústavou a paktom v rámci konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti nevyhovel (§ 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde a contrario).</p> <p>Ako obiter dictum k veci dodáva, že spravodlivejším legislatívnym riešením by bola právna úprava, ktorá by mechanizmus práva náhradníka na výkonu mandátu poslanca pri jeho zániku upravila tak, že by v plnom rozsahu rešpektovala výsledok volieb a poradie náhradníkov uvedených v zápisnici o výsledku volieb.</p> <p>Právna úprava týkajúca sa mandátu náhradníka by mala vychádzať z premisy, že zloženie národnej rady má náležite po celý čas volebného obdobia odrážať a rešpektovať výsledok dosiahnutý vo voľbách, čo v konečnom dôsledku znamená, že v ktoromkoľvek okamihu sa má dodržať vo voľbách dosiahnuté poradie zvolených poslancov a náhradníkov, a to nielen pri vzniku funkcie poslanca, ale (v prípade náhradníkov) aj pri jej zániku. V prípade, že by u jedného alebo viacerých zvolených poslancov odpadla prekážka výkonu mandátu poslanca a títo si uplatnili svoj mandát, legislatívnym riešením by bol zánik funkcie náhradníka obdobne ako pri jeho vzniku, ale v opačnom poradí. To znamená, že náhradník, ktorý vo voľbách bol najmenej úspešný kandidát dotknutej politickej strany, by opúšťal funkciu ako prvý.</p> <p>Takáto právna úprava by podľa názoru ústavného súdu skôr zodpovedala princípom demokracie, zároveň by plne rešpektovala výsledok volieb a vylúčila by hypotetickú možnosť špekulatívneho párovania mandátov konkrétnych poslancov a ich náhradníkov.</p> <p>Ústavný súd nálezom ústavnej sťažnosti nevyhovel.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>výklad (interpretácia)-právnej normy poslanec, poslanecký mandát-osvedčenie práva a slobody – politické-právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám Národná rada Slovenskej republiky</p>

spisová značka	II. ÚS 245/2023
populárny názov	Trestné konanie - odôvodnenie rozhodnutia
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Všeobecné sudy sú povinné svoje konečné rozhodnutie dostatočným spôsobom, jasne, určito a presvedčivo odôvodniť vo vzťahu k vyriešenému výroku. Namietané odôvodnenie odsudzujúceho rozsudku súdu tieto požiadavky nespĺňalo. Na nedostatky odôvodnenia odsudzujúceho rozsudku sťažovateľ v uplatnenom odvolaní poukázal, avšak zo strany odvolacieho súdu v namietanom uznesení nedostal podľa názoru ústavného súdu akceptovateľnú odpoveď.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu z 11. októbra 2019 oslobodený spod obžaloby podanej pre zločin prijímania úplatku. Uvedený rozsudok Špecializovaného trestného súdu bol zrušený uznesením najvyššieho súdu z 25. augusta 2020 a vec bola vrátená prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Špecializovaný trestný súd následne rozsudkom z 10. decembra 2020 uznal sťažovateľa vinným zo spáchania pokračovacieho zločinu prijímania úplatku, za čo mu uložil trest odňatia slobody vo výmere piatich rokov a tiež peňažný trest vo výške 10 000 eur. Odvolanie sťažovateľa podané proti odsudzujúcemu rozsudku bolo zamietnuté uznesením najvyššieho súdu z 26. apríla 2022.
z odôvodnenia	Z obsahu odôvodnenia zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že tento zrušil oslobodzujúci rozsudok Špecializovaného trestného súdu z dôvodu podľa § 321 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, podľa ktorého odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie. Najvyšší súd pritom dôvodil, že prvostupňový súd vykonal vo veci všetky potrebné dôkazy, avšak tieto nesprávne vyhodnotil. Vysvetlil, že považoval vytrhnutie z kontextu niektorých tvrdení obžalovaného sťažovateľa a špecifikovaného svedka bez opory v ďalších dôkazoch za nedostatočné pre použitie zásady in dubio pro reo, keď vo veci vykonané ďalšie dôkazy tvoriace ucelenú reťaz ničím nenarušovaných a logicky odôvodniteľných dôkazov nasvedčujú použitiu opačného záveru. Ďalej prezentoval z listinných dôkazov plynúce skutočnosti, ktoré neboli prvostupňovým súdom podľa jeho názoru bližšie vyhodnotené takým spôsobom, aby boli objasnené okolnosti skutkov uvedených v obžalobe, a bez ktorých vyhodnotenia nebolo možné podľa najvyššieho súdu urobiť záver o vine či nevine obžalovaného sťažovateľa. Zároveň tiež uviedol, že prvostupňový súd presvedčivo nevysvetlil, z akého dôvodu oprel svoje rozhodnutie o výpovede obžalovaného sťažovateľa, ktoré najvyšší súd vzhľadom na ich obsah považoval za nekonzistentné, rozporuplné a nepresvedčivé. V nadväznosti na to v podrobnostiach popísal jednotlivé výpovede sťažovateľa a konštatoval, že si z troch verzií vybral prvostupňový súd celkom nepresvedčivým spôsobom verziu najpriaznivejšiu pre sťažovateľa a tohto oslobodil. V nadväznosti na to podrobne popísal výpovede špecifikovaných svedkov, ktoré podľa jeho názoru stoja proti výpovediam obžalovaného sťažovateľa (svedkovia, ktorí „z kontextu situácie vyvodili záver, že nešlo o stávkku, ale o úplatok, ktorý spočiatku považovali za jemné vydieranie“). V závere prezentoval v štyroch bodoch skutkové závery, ktoré by mal z vykonaných dôkazov za preukázané, ak by bol v postavení prvostupňového súdu (ďalej len „štyri body skutkových záverov“), a uzavrel, že tieto preukázané okolnosti nemali rezultovať v oslobodení obžalovaného spod obžaloby podľa § 285 písm. a) Trestného poriadku („nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý je obžalovaný stíhaný“), pretože podľa názoru najvyššieho

súdu niet pochybností, že sa skutok stal.

V odôvodnení odsudzujúceho rozsudku Špecializovaný trestný súd, poukazujúc na už prezentované odôvodnenie zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu, poznamenal, že najdôležitejším odkazom, ktorý bol odvolacím súdom pre prvostupňový súd zanechaný, sú skutočnosti citované v štyroch bodoch skutkových záverov na strane 12 zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu, pričom z týchto podľa Špecializovaného trestného súdu vyplýva, že prvostupňový súd pochybil, keď jeho analýza rezultovala v oslobodení obžalovaného, a tiež v nich odvolací súd uvádza, že niet pochybností o tom, že sa skutok stal. Špecializovaný trestný súd v nadväznosti na to zdôraznil záväznosť právneho názoru odvolacieho súdu, a to aj v takej podobe, v akej ho uskutočnil najvyšší súd v zrušujúcom uznesení. Špecializovaný trestný súd poukázal na to, že obžalovaný sťažovateľ vo svojej záverečnej reči spochybnil postup najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho, keď tento podľa neho v podstate prikázal prvostupňovému súdu, ako má rozhodnúť, keď na takýto postup nemá právo. Uviedol, že s touto problematikou sa vysporiadal, „ako to vyplýva z vyššie uvedeného“, a akceptoval tak priebeh udalostí, tak ako to vysvetľujú a opisujú v zrušujúcom uznesení špecifikovaní svedkovia, ktorí vypovedajú, že nešlo o stávkku, ale o úplatok, a ktorých výpovede teda podľa najvyššieho súdu stoja proti výpovediam obžalovaného sťažovateľa.

Z obsahu odôvodnenia namietaného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ v podanom odvolaní prvostupňovému súdu vytýkal, že skutkové hodnotenie vykonaných dôkazov sa v odsudzujúcom rozsudku obmedzuje iba na dve vety, a to že je právny názor odvolacieho súdu pre prvostupňový súd záväzný a že prvostupňový súd akceptoval priebeh udalostí tak, ako to vysvetľujú svedkovia, svedčiaci v neprospech sťažovateľa. Sťažovateľ bol tak toho názoru, že odôvodnenie odsudzujúceho rozsudku nezodpovedá zákonným kritériám uvedeným v § 168 Trestného poriadku, keďže Špecializovaný trestný súd rezignoval na požiadavku riadneho odôvodnenia rozhodnutia s poukazom na záväznosť právneho názoru odvolacieho súdu. Podľa jeho názoru najvyšší súd svojím zrušujúcim uznesením oktrojoval prvostupňovému súdu spôsob hodnotenia dôkazov a skutkové závery z toho vyplývajúce neprípustným spôsobom, keďže v postupe odvolacieho súdu absentuje bezprostrednosť vnímania ústne vykonaných dôkazov. Najvyšší súd v namietanom uznesení reagoval na uvedené odvolacie námietky sťažovateľa uvádzajúc, že v zrušujúcom uznesení odvolací súd vytkol prvostupňovému súdu, že v oslobodzujúcom rozsudku nevysvetlil, z akého dôvodu považoval výpovede obžalovaného sťažovateľa a špecifikovaného svedka v časti, že išlo o regulárne uzavretú stávkku, za vierohodnejšie než výpovede svedkov, a že následne odvolací súd uviedol okolnosti, ktoré vylučujú záver uvedený v oslobodzujúcom rozsudku o tom, že nebolo preukázané, že sa skutok stal, teda že v prípade oslobodenia obžalovaného sťažovateľa by prichádzalo do úvahy len oslobodenie podľa § 285 písm. b) alebo c) Trestného poriadku. Takisto dôvodil, že v zrušujúcom uznesení odvolací súd prvostupňový súd nezaväzoval k tomu, akým spôsobom má hodnotiť dôkazy, avšak konštatoval, že v zmysle § 321 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sa prvostupňový súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, pričom jeho úlohou bude sa po vrátení veci s týmito okolnosťami vysporiadať. Argumentoval, že v zmysle § 327 ods. 1 Trestného poriadku súd, ktorému bola vec vrátená, je viazaný právnym názorom vysloveným v rozhodnutí odvolacieho súdu a v duchu uvedeného bol prvostupňový súd po vrátení veci viazaný len dôvodom zrušenia rozsudku podľa § 321 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a v jeho intenciách bol povinný vec znovu prejednať a rozhodnúť. Vo vzťahu k odvolacím námietkam sťažovateľa, že v odsudzujúcom rozsudku absentuje riadne odôvodnenie, najvyšší súd dôvodil, že prvostupňový súd po tom, čo v odsudzujúcom rozsudku zrekapituloval priebeh konania od podania obžaloby do vydania prvého rozsudku, na stranách päť až pätnásť odcitoval podstatnú časť tohto svojho predchádzajúceho rozhodnutia, pričom na strane šesťnásť uviedol, že táto časť odôvodnenia rozsudku nebola ďalším priebehom konania nijako ovplyvnená, a teda podľa najvyššieho súdu v napadnutom rozsudku je uvedené, z akých

dôvodov prvostupňový súd uznal sťažovateľa za vinného.

Všeobecné súdy, ak majú urobiť spravodlivému procesu zadosť, sú povinné svoje konečné rozhodnutie dostatočným spôsobom, jasne, určito a presvedčivo odôvodniť vo vzťahu k vyriešenému výroku. Odôvodnenie odsudzujúceho rozsudku Špecializovaného trestného súdu tieto požiadavky nespĺňa. Na nedostatky odôvodnenia odsudzujúceho rozsudku sťažovateľ v uplatnenom odvolaní poukázal, avšak zo strany odvolacieho súdu v namietanom uznesení nedostal podľa názoru ústavného súdu akceptovateľnú odpoveď.

Ústavný súd sa plne stotožňuje s konštatovaním najvyššieho súdu prezentovaným v odôvodnení namietaného uznesenia, že viazanosť právnym názorom formulovaným odvolacím súdom v zrušujúcom uznesení sa vzťahovala na dôvod zrušenia, ktorý najvyšší súd formuloval vo výroku svojho rozhodnutia a ktorý bližšie vysvetlil aj v odôvodnení tohto rozhodnutia (a ktorým bolo nevysporiadanie sa so špecifikovanými okolnosťami veci významnými pre rozhodnutie). Z obsahu odôvodnenia zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu, tak ako je to popísané v bode 13 tohto rozhodnutia, je zjavné, že úlohou Špecializovaného trestného súdu po zrušení oslobodzujúceho rozsudku a vrátení mu veci na ďalšie konanie bolo vysporiadať sa s otázkou dôveryhodnosti proti sebe stojacich výpovedí (na jednej strane výpovedí sťažovateľa a špecifikovaného svedka, ktorí prezentovali posudzované konanie ako regulárne uzavretú stávkku, na druhej strane výpovedí špecifikovaných svedkov, ktorí posudzované konanie prezentovali ako „jemné vydieranie“, resp. vypýtanie si a poskytnutie úplatku). Išlo teda o potrebu vyhodnotenia dvoch skupín navzájom si odporujúcich dôkazov a na to nadväzujúce vyvodenie skutkových záverov. Obsah odôvodnenia odsudzujúceho rozsudku Špecializovaného trestného súdu však svedčí o tom, že sa tento splneniu označenej „úlohy“, ktorá mu bola nadriadenou inštanciou celkom regulárne uložená, vyhol, keď bez predchádzajúcej vysvetľujúcej úvahy v otázke hodnotenia uvedených dôkazov iba konštatoval, že prijal ako pravdivú verziu prezentovanú vo výpovediach špecifikovaných svedkov o poskytnutom úplatku. Ústavný súd na tomto mieste uvádza, že na stranách päť až pätnásť odsudzujúceho rozsudku Špecializovaného trestného súdu, na ktoré poukazuje najvyšší súd v namietanom uznesení, je síce odcitovaná podstatná časť jeho predchádzajúceho oslobodzujúceho rozsudku, avšak táto časť neobsahuje požadované vysporiadanie sa s okolnosťami významnými pre rozhodnutie (posúdenie dôveryhodnosti proti sebe stojacich výpovedí), a teda v konečnom dôsledku uvedenie dôvodov, na základe ktorých prvostupňový súd uveril verzii špecifikovaných svedkov usvedčujúcich sťažovateľa a uznal ho za vinného. Je totiž celkom zrejmé, že predmetná časť, ktorá tvorila obsah odôvodnenia oslobodzujúceho rozsudku Špecializovaného trestného súdu, obsahuje hodnotiace úvahy, ktoré vyústili do záveru o nevine sťažovateľa. Nemožno si samozrejme nevšimnúť, že najvyšší súd v odôvodnení zrušujúceho uznesenia okrem záväzného právneho názoru (o potrebe vysporiadať sa s relevantnými otázkami dôveryhodnosti proti sebe stojacich výpovedí) naformuloval aktivisticky, nad rámec, spomínané štyri body skutkových záverov („ako by on sám hodnotil skutkový stav, ak by bol v postavení prvostupňového súdu“), tieto však nemohli nahradiť a ani nenahrádzali povinnosť prvostupňového súdu prezentovať vlastné právne úvahy týkajúce sa hodnotenia dvoch skupín proti sebe stojacich dôkazov. Prevzatie hodnotiacich záverov kreovaných (nad rámec) odvolacou inštanciou, pred ktorou dokazovanie vykonané nebolo, je totiž v rozpore so zásadou bezprostrednosti, v zmysle ktorej môže súd pri rozhodovaní prihliadať len na tie dôkazy, ktoré v súdnom konaní aj vykonal, t. j. súd má rozhodnúť na základe vytvorenia si bezprostredného názoru z vykonaného pojednávania.

Ako už bolo povedané prostredníctvom citovanej judikatúry ústavného súdu, všeobecný súd poskytujúci ochranu účastníkovi konania je povinný poskytnúť mu ju v požadovanej kvalite, ktorej zodpovedá odôvodnenie rozhodnutia reflektujúce na všetky zásadné otázky. Ide pritom o otázky, ktoré majú pre vec zásadný význam. Takouto otázkou zásadného významu je aj otázka

	<p>vyhodnotenia vykonaných dôkazov, zvlášť v situácii, kde existujú proti sebe stojace skupiny dôkazov (ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľa). Napokon, prezentovanie úvah, ktorými sa všeobecný súd pri vyhodnocovaní vykonaných dôkazov spravoval, predstavuje zákonom predpísanú náležitosť odôvodnenia rozsudku. Z predchádzajúcich záverov vyplýva, že v odsudzujúcom rozsudku Špecializovaného trestného súdu dotknutá úvaha absentovala a napriek odvolacím námietkam sťažovateľa najvyšší súd v odvolacom konaní túto neprípustnú situáciu aproboval.</p> <p>Uvedené zistenie tak vedie ústavný súd k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru a v dôsledku uvedeného aj k záveru o sekundárnom porušení základného práva na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 2 ústavy namietaným uznesením najvyššieho súdu</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-bezprostrednosti a ústnosti odvolanie-rozhodnutie o odvolaní</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu</p> <p>princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-zásady trestného konania</p> <p>rozsudok-náležitosti rozsudku</p> <p>rozhodnutie-odôvodnenie</p>

spisová značka	II. ÚS 266/2023
populárny názov	Súdny poplatok - oslobodenie
sudca spravodajca	Peter Molnár
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Okresný súd v rozpore s § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch rozhodol o poplatkovej povinnosti sťažovateľky, nerešpektujúc predchádzajúce oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v 1. fáze konania o vyporiadanie BSM, ktoré jej vyplýva priamo z citovaného ustanovenia zákona. Napriek tomu, že v odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd uvádza, že „pomery žalobkyne sa zmenili“ v II. fáze konania (vzhľadom na právoplatnosť rozhodnutia), už neprichádza do úvahy ani odňatie oslobodenia podľa § 254 ods. 2 Civilného sporového poriadku.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka sa žalobou zo 7. decembra 2018 domáhala proti žalovanému vyporiadania BSM. Podľa § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch bola oslobodená od súdnych poplatkov. Uznesením zo 17. júla 2020 okresný súd schválil zmier uzavretý medzi stranami sporu, pričom toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 30. júla 2020. Uznesením okresného súdu z 2. decembra 2021 bola uložená žalovanému povinnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu vo výške 66 eur a uznesením okresného súdu z 2. decembra 2021 povinnosť zaplatiť súdny poplatok za vyporiadanie BSM vo výške 867 eur, keďže hodnota nehnuteľností bola znaleckým posudkom určená sumou 86 700 eur (z toho 1 % je 867 eur).
z odôvodnenia	Ústavný súd poukazuje predovšetkým na to, že konanie o vyporiadanie BSM je podľa položky 6 písm. a) a b) zákona o súdnych poplatkoch spoľatné v dvoch

fázach. V prvej fáze – do právoplatného skončenia konania vo veci samej – súd vyrubuje súdny poplatok za žalobu (prípadne za odvolanie...), v druhej fáze – po právoplatnom skončení konania o vyporiadanie BSM vzniká stranám sporu [§ 2 ods. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch] povinnosť zaplatiť súdny poplatok za konanie. Predmetom konania ústavného súdu o prijatej časti ústavnej sťažnosti je I. výrok napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorý sa vzťahuje na prvú fázu konania v právnej veci sťažovateľky.

Z vyžiadaného spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľka bola podľa § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch oslobodená od súdnych poplatkov v prvej fáze konania – do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (Rozhodnutím Centra právnej pomoci zo 16. februára 2018 jej bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa osobitného predpisu).

Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrenia okresného súdu a vyžiadaného spisového materiálu vyplýva, že okresný súd uznesením zo 17. júla 2020 schválil zmier uzavretý medzi stranami sporu. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 30. júla 2020. Následne I. výrokom zo 7. februára 2023 zmenil uznesenie z 2. decembra 2021 tak, že sťažovateľka a žalovaný sú povinní zaplatiť súdny poplatok zo žaloby v celkovej výške 66 eur, každý rovnakým dielom, do 10 dní od právoplatnosti tohto uznesenia na účet okresného súdu.

Z relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva, že „... po uzavretí zmiere vyplatil (žalovaný) žalobkyni titulom vyporiadania sumu 23.000,00 Eur. Vzhľadom k uvedenej skutočnosti v kontexte rozhodnutia Centra právnej pomoci zo dňa 16. 02. 2018, ktorým bol žalobkyni priznaný nárok na poskytovanie právnej pomoci s finančnou účasťou vo výške 40,00 Eur, je súd toho názoru, že pomery žalobkyne sa po vydaní uvedeného rozhodnutia zmenili. Tieto pomery podľa názoru súdu umožňujú žalobkyni zaplatenie 1/2 súdneho poplatku za podanie žaloby a tiež aj zaplatenie 1/2 súdneho poplatku za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Tu súd prihliadol na výšku vyplatennej sumy 23.000,00 Eur žalobkyni a výšku súdneho poplatku (spolu: 66,00 Eur + 867,00 Eur). Podľa názoru súdu má tak žalobkyňa dostatočné peňažné prostriedky na to, aby sa na zaplatení vyrubených súdnych poplatkov podieľala spolu so žalovaným rovným dielom.“

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je zrejmé, akými úvahami sa okresný súd riadil pri určovaní súdneho poplatku za žalobu, avšak v okolnostiach posudzovanej veci nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať zvolenú interpretačnú alternatívu právnej normy za ústavne konformnú.

Ústavný súd v súvislosti s prieskumom I. výroku napadnutého uznesenia okresného súdu zastáva názor, že okresný súd v rozpore s § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch rozhodol o poplatkovej povinnosti sťažovateľky, nerešpektujúc oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v I. fáze konania o vyporiadanie BSM, ktoré jej vyplýva priamo z citovaného ustanovenia zákona. Napriek tomu, že v odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd uvádza, že „pomery žalobkyne sa zmenili“ v tejto fáze konania (vzhľadom na právoplatnosť rozhodnutia), už neprichádza do úvahy ani odňatie oslobodenia podľa § 254 ods. 2 Civilného sporového poriadku.

Ústavný súd považuje za nepreskúmateľnú tú časť napadnutého uznesenia okresného súdu, v ktorej okresný súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť 1/2 súdneho poplatku za žalobu. V odôvodnení napadnutého uznesenia chýba akákoľvek relevantná právna argumentácia. Argumentácia okresného súdu v posudzovanom prípade teda nezodpovedá požiadavkám kladeným na celkovú presvedčivosť súdnych rozhodnutí, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís súd dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom

	<p>právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (II. ÚS 171/05). V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa interpretácie právnych predpisov, podľa ktorej ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva sťažovateľa) hodnotí aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu sa okresný súd v právnej veci sťažovateľky natoľko odchýlil od ustanovení dotknutého právneho predpisu, že zásadne poprel jeho účel a význam, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie okresného súdu v jeho prvom výroku neakceptovateľné a neudržateľné, čo viedlo ústavný súd k vysloveniu záveru o jeho arbitrárnosti.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že výrokom I. uznesenia okresného súdu zo 7. februára 2023 boli porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	aplikácia právnych noriem poplatok-súdny arbitrárnosť

spisová značka	II. ÚS 333/2023
populárny názov	Súdny poplatok - nesprávny variabilný symbol
sudca spravodajca	Ivan Fiačan
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	24.10.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 4 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133
analytická právna veta	Krajský súd zastavil súdne konanie, hoci disponoval informáciou o zaplatení súdneho poplatku na ním samým označený účet v ním samom určenej lehote. Napriek tomuto poznatku došlo k zastaveniu konania len z dôvodu zjavného omylu sťažovateľky pri určení variabilného symbolu. Výsledkom chyby krajského súdu pri uplatňovaní relevantných pravidiel zákona o súdnych poplatkoch je odopretie súdnej ochrany sťažovateľke ako žalobcovi, ktorý sa domáhal rozhodnutia o uplatnenom práve.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka sa správnou žalobou podanou na krajskom súde domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia finančného riaditeľstva z 20. júna 2022. Krajský súd výzvou zo 14. septembra 2022 doručenu 28. septembra 2022 sťažovateľku vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu vo výške 35 eur podľa položky 10 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov, a to do 10 dní odo dňa doručenia výzvy s poučením, že ak poplatok nebude v určenej dobe zaplatený, správny súd konanie zastaví. Lehota na zaplatenie súdneho poplatku uplynula 10. októbra 2022. Krajský súd prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka uznesením

	<p>zo 14. októbra 2022 rozhodol o zastavení konania z dôvodu neuhradenia súdneho poplatku v súdom určenej lehote. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej uviedla, že poplatok za podanie žaloby uhradila 10. októbra 2022, i keď s nesprávne uvedeným variabilným symbolom, a predložila potvrdenie o úhrade. Sťažovateľka v čase podania sťažnosti z opatrnosti poplatok opätovne uhradila, tentoraz aj so správne uvedeným variabilným symbolom.</p> <p>Krajský súd napadnutým uznesením sťažnosť zamietol a neskôr zaplatený súdny poplatok vrátil sťažovateľke.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Krajský súd v napadnutom uznesení a následne aj správny súd vo vyjadrení tvrdili, že o povinnosti riadne uviesť identifikačné údaje pri realizovaní platby bola sťažovateľka poučená, do systému eKoloK, v ktorom je platba realizovaná, nemá súd oprávnenie zasahovať, a tiež zdôraznili, že súdny poplatok je splatný už podaním žaloby, nie uplynutím lehoty určenej vo výzve na zaplatenie. Naproti tomu sťažovateľka poukazuje na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 256/2018 z 5. septembra 2018 a je presvedčená o formalistickom prístupe krajského súdu v danej veci.</p> <p>Z pohľadu ústavného súdu treba zo skutkového hľadiska konštatovať, že sťažovateľka na základe výzvy krajského súdu súdny poplatok vo výške 35 eur 10. októbra 2022 (teda v posledný deň súdom stanovenej lehoty) zaplatila bankovým prevodom na číslo účtu Slovenskej pošty, ktoré bolo uvedené vo výzve na úhradu súdneho poplatku. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že táto okolnosť nebola sporná. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľka uviedla nesprávny variabilný symbol, čo napokon viedlo k nemožnosti identifikácie platby a zastaveniu konania.</p> <p>Z napadnutého uznesenia krajského súdu nie je zrejmé, na základe akej právnej úpravy a akou aplikáciou vzťahujúcej sa právnej úpravy dospel k záveru, že nepriradenie (nespárovanie) platby sťažovateľky (zjavne došlej na účet označený v platobnom predpise) Slovenskou poštou, a. s., je dostačujúce pre záver o nezaplatení súdneho poplatku za návrh v zmysle zákona o súdnych poplatkoch. Absenciou akéhokoľvek relevantného a dostačujúceho odôvodnenia v uznesení okresného súdu je napadnuté uznesenie nepreskúmateľné (m. m. I. ÚS 436/2015). Ústavný súd považuje prístup krajského súdu vo veci zastavenia konania pre nesprávne uvedený variabilný symbol za príliš formalistický (m. m. II. ÚS 384/2020, II. ÚS 545/2022, III. ÚS 647/2022).</p> <p>Ústavný súd zdôrazňuje, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (I. ÚS 2/08, IV. ÚS 197/2010). Krajský súd zastavil súdne konanie, hoci disponoval informáciou o zaplatení súdneho poplatku na ním samým označený účet v ním samým určenej lehote. Napriek tomuto poznatku došlo k zastaveniu konania len z dôvodu zjavného omylu sťažovateľky pri určení variabilného symbolu. Výsledkom chyby krajského súdu pri uplatňovaní relevantných pravidiel zákona o súdnych poplatkoch je odopretie súdnej ochrany sťažovateľke ako žalobcovi, ktorý sa domáhal rozhodnutia o uplatnenom práve.</p> <p>Nad rámec uvedených záverov ústavný súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Sfk/121/2022 z 27. februára 2023, v ktorom konštatoval, že „Skutočnosť, že v dôsledku uvedenej nesprávnosti pri zadávaní čísla variabilného symbolu nebola platba priradená k príslušnej spisovej značke, je nesporne chybou na strane sťažovateľa, ktorá celkom pochopiteľne viedla krajský súd k zastaveniu konania, pretože úhradu súdneho poplatku v stanovenej lehote neevidoval. S ohľadom na zistené skutočnosti však nejde o takú chybu, ktorá by vylučovala sťažovateľa z prístupu</p>

	<p>k súdnej ochrane, nakoľko v konečnom dôsledku si poplatkovú povinnosť ako podmienku konania o kasačnej sťažnosti splnil. ...Ak by kasačný súd neakceptoval uvedené dodatočné zistenia a skutočnosti, sťažovateľovi by bola odňatá možnosť konať pred súdom, čím by došlo k porušeniu základných ústavných princípov či princípov právneho štátu.“.</p> <p>Uvedené zistenia zakladajúce ústavnú neudržateľnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu preto viedli ústavný súd k záveru, že krajský súd porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu z 3. marca 2023 boli porušené základné práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEK a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>konanie-zastavenie poplatok-súdny správne súdnictvo</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.